

The University Of Tehran Press

Journal of Social Problems of Iran

The Forgotten Other: A Meta-summary of Studies on Domestic Violence Against Men

Hossein Banifatemeh¹ | Ali Pilvari²

1. Full Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Law and Social Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran. E-mail: banifatemeh@tabrizu.ac.ir
2. Corresponding Author, Ph.D. Candidate in Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Law and Social Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran. E-mail: Alipilvari@tabrizu.ac.ir

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article Article history: Received: 30 Desember 2025 Received in revised form: 6 March 2026 Accepted: 28 April 2026 Published online: 23 July 2026 Keywords: <i>Domestic Violence, Male Victims, Meta-summary, Violence.</i>	Domestic violence against men is a phenomenon that has received limited attention in mainstream academic discourse and support policies. Male victims are often portrayed as hidden victims, and their experiences frequently lack social legitimacy. Although women still account for a large proportion of domestic violence victims, the number of men experiencing domestic violence has increased in recent years. The aim of this study is to explore the underlying factors, consequences, and coping strategies associated with domestic violence against men through a meta-summary of studies conducted in this field. This study adopted a qualitative approach and employed a meta-summary methodology, systematically reviewing 22 domestic and international studies published between 2000 and 2025. The selected studies were analyzed using thematic analysis. The findings revealed that the underlying factors contributing to violence against men include structural and gender inequalities, childhood experiences, gender stereotypes, institutional barriers, and cultural contexts. The consequences were identified at three levels: the individual level, including physical and psychological harm; the occupational level, including livelihood insecurity; and the social level, including social stigmatization, harsh social judgments, and demasculinization. Coping strategies were classified into two categories: active strategies, such as information seeking and pursuing legal action, and passive strategies, such as silence and concealment. Male victims of domestic violence, as the forgotten other in mainstream discourse, remain deprived of social legitimacy. Revising legislation, training professionals, and transforming cultural attitudes are essential to supporting these victims.
Cite this article: Banifatemeh, H., & Pilvari, A. (2026). The Forgotten Other: A Meta-summary of Studies on Domestic Violence Against Men. <i>Journal of Social Problems of Iran</i>, 17(1), 275-306. DOI: https://doi.org/10.22059/IJSP.2026.407029.671359	
 © The Author(s). Publisher: The University of Tehran Press. DOI: https://doi.org/10.22059/IJSP.2026.407029.671359	

Introduction

Domestic violence is a multifaceted social phenomenon that continues to persist despite significant advances in human societies. While research in this field has traditionally focused on women as the primary victims, increasing attention has recently been directed toward men who experience domestic violence. Nevertheless, male victims remain a largely hidden population due to prevailing gender norms, cultural stereotypes, and dominant academic perspectives that primarily conceptualize domestic violence as male-perpetrated violence against women. Evidence suggests that a considerable proportion of men experience various forms of domestic violence throughout their lives. However, many victims refrain from disclosing their experiences or seeking formal support because of feelings of shame, fear of ridicule, anticipated disbelief, and concerns about family responsibilities, particularly regarding their children. Consequently, the true extent of domestic violence against men often remains underreported. Moreover, violence against men is not limited to intimate partner relationships and may also be perpetrated by other family members, although these forms have received comparatively little scholarly attention. The consequences of domestic violence against men extend beyond the individual level and affect families and society as a whole. Research has linked victimization to adverse outcomes such as anxiety, post-traumatic stress disorder, substance misuse, reduced quality of life, and impaired occupational functioning. These effects impose substantial social and economic costs through increased healthcare demands, reduced productivity, and greater reliance on support services. Against this background, the present study aims to provide a systematic review of the literature on domestic violence against men by examining its contributing factors, consequences, and coping strategies. By synthesizing existing evidence, the study seeks to offer a more comprehensive understanding of this underexplored phenomenon and contribute to the development of more inclusive support policies and intervention programs for victims of domestic violence.

Methodology

This study employed a qualitative meta-summary approach to synthesize and integrate empirical findings on domestic violence against men. Meta-summary was selected because it enables the systematic aggregation of findings derived from qualitative, quantitative, and mixed-methods studies, thereby providing a broader evidence base than conventional literature reviews. Relevant studies published between 2000 and 2025 were identified through searches of Persian and international databases, including Human Sciences Portal, Noormags, SID, Magiran, Elmnet, PubMed, Web of Science, Springer, and Google Scholar. Search terms related to domestic violence, men, and violence against men were used in both Persian and English. Following the application of inclusion and exclusion criteria, removal of duplicates, screening of abstracts, and full-text assessment, 22 studies were selected for final analysis. Data were analyzed using thematic analysis. Key findings were extracted, coded, and grouped into conceptual categories, from which overarching themes were identified. To enhance the credibility and trustworthiness of the findings, the coding structure and thematic interpretations were reviewed by experts in social harms and social work.

Findings

The meta-summary of 22 studies revealed that domestic violence against men is a multidimensional phenomenon organized around three overarching themes: antecedents, consequences, and coping strategies. The antecedents reflected a combination of individual, relational, sociocultural, and structural conditions associated with the occurrence and continuation of violence. These included perceived injustice and inequality within intimate relationships, dissatisfaction with life, exposure to violence during childhood, intergenerational transmission of violent experiences, family conflict, forced marriage, and relationship-related tensions. Additional antecedents included traditional masculinity ideologies, gender stereotypes,

limited opportunities for women's self-actualization, legal and institutional barriers, inadequate professional awareness, insufficient gender-neutral support services, and concerns regarding separation, post-separation abuse, and child custody. The reviewed studies also identified educational attainment, family and social environments, and limited institutional recognition of male victimization as factors influencing the experience and reporting of domestic violence.

The consequences of domestic violence were found to be extensive, encompassing economic, physical, psychological, and social harms. Victims frequently reported physical injuries, chronic stress, anxiety, depression, diminished self-esteem, and reduced overall well-being. Social consequences included isolation, ridicule, threats to masculine identity, fear of judgment, and reluctance to disclose victimization. Economic consequences were reflected in impaired occupational functioning, reduced work performance, job insecurity, missed career opportunities, and financial vulnerability, indicating that the effects of abuse extended beyond the private sphere into victims' professional and social lives.

With regard to coping strategies, men employed a range of both formal and informal responses, including seeking legal assistance, medical and forensic services, and information through online resources. Nevertheless, silence and concealment emerged as the most common responses, largely driven by shame, anticipated disbelief, fear of stigma, and concerns about negative social and familial consequences. Across the reviewed studies, the core theme of the "forgotten other" reflected the persistent underrecognition of male victims and integrated the identified antecedents, consequences, and coping strategies into a coherent understanding of their experiences.

Discussion and Conclusion

The findings of this meta-summary suggest that domestic violence against men cannot be adequately explained solely by individual characteristics or family dynamics. Rather, it is a complex phenomenon shaped and sustained through the interaction of cultural, social, and institutional factors. The evidence indicates that the primary challenge lies not only in the occurrence of violence itself, but also in the social invisibility of male victims within public discourse, support systems, and policy frameworks. Prevailing norms of masculinity often place men in a paradoxical position in which they experience victimization while simultaneously feeling unable to acknowledge their victim status or seek assistance.

The study further demonstrates that the consequences of domestic violence against men extend beyond individual harm, affecting family relationships, social participation, economic productivity, and broader community well-being. Consequently, neglecting this issue may contribute to the continuation of violence and the reproduction of wider social harms.

The overarching theme identified across the reviewed studies—"the forgotten other"—captures the marginalization of male victims within research, public awareness, and support services. These findings highlight the need to move beyond exclusively gendered understandings of domestic violence and adopt a more inclusive perspective that recognizes all victims, regardless of gender. Expanding gender-inclusive support services, challenging restrictive cultural stereotypes, increasing public awareness, and promoting further empirical research are essential steps toward improving recognition of this phenomenon and developing more effective responses for those affected.

انتشارات دانشگاه تهران

بررسی مسائل اجتماعی ایران

دیگری فراموش شده: فراتلخیص مطالعات خشونت خانگی علیه مردان

حسین بنی فاطمه^۱ | علی پیل وری^۲ ✉۱. استاد گروه علوم اجتماعی، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. رایانامه: banifatemeh@tabrizu.ac.ir۲. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. رایانامه: Alipilvari@tabrizu.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۰/۰۹ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۱۲/۱۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۲/۰۸ تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۵/۰۱	خشونت خانگی علیه مردان پدیده‌ای است که در گفتمان مسلط دانشگاهی و سیاست‌گذاری‌های حمایتی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. مردان قربانی اغلب به‌عنوان قربانیان پنهان بازنمایی می‌شوند و تجربه آنان از مشروعیت اجتماعی برخوردار نیست. اگرچه زنان هنوز هم درصد بالایی از قربانیان خشونت خانگی را به خود اختصاص می‌دهند اما در سال‌های اخیر تعداد مردانی که تجربه خشونت خانگی داشته‌اند رو به افزایش بوده است. هدف مطالعه حاضر، کاوش در عوامل زمینه‌ساز، پیامدها و راهبردهای مقابله‌ای خشونت خانگی علیه مردان از طریق فراتلخیص مطالعات انجام‌شده در این حوزه است. این مطالعه با رویکرد کیفی و روش‌شناسی فراتلخیص و با بررسی نظام‌مند ۲۲ پژوهش داخلی و خارجی در بازه زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۵ انجام شد. مقالات منتخب با روش تحلیل مضمون مورد بررسی قرار گرفتند. یافته‌ها نشان داد عوامل زمینه‌ساز خشونت علیه مردان شامل نابرابری‌های ساختاری و جنسیتی، تجربیات دوران کودکی، کلیشه‌های جنسیتی، موانع نهادی و بسترهای فرهنگی است. پیامدها در سه سطح فردی شامل آسیب‌های جسمی و روانی، شغلی شامل ناامنی معاش، و اجتماعی شامل قضاوت‌های کنشده و مردزدایی شناسایی شدند. راهبردهای مقابله‌ای نیز به دو دسته راهبردهای فعال شامل جست‌وجوی اطلاعات و پیگیری قانونی و راهبردهای انفعالی شامل سکوت و پنهان‌سازی تقسیم شدند. مردان قربانی خشونت خانگی به‌مثابه دیگری فراموش‌شده در گفتمان مسلط، از مشروعیت اجتماعی محروم می‌مانند. بازنگری در قوانین، آموزش متخصصان و تغییر نگرش‌های فرهنگی برای حمایت از این قربانیان ضروری و مهم است.
کلیدواژه‌ها: خشونت، خشونت خانگی، فراتلخیص، مردان قربانی.	

استناد: بنی فاطمه، حسین و پیل وری، علی (۱۴۰۵). دیگری فراموش شده: فراتلخیص مطالعات خشونت خانگی علیه مردان. بررسی مسائل اجتماعی ایران، ۱۷(۱)، ۳۰۶-۳۷۵.

DOI: <https://doi.org/10.22059/IJSP.2026.407029.671359>DOI: <https://doi.org/10.22059/IJSP.2026.407029.671359>

© نویسندگان.

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

۱. مقدمه

خشونت پدیده‌ای تاریخی، اجتماعی و فرهنگی است که در ادوار گذشته نیز وجود داشته است. حتی با وجود پیشرفت‌های چشمگیر بشر، هنوز هم این پدیده در جوامع مختلف پا برجاست و فارغ از ملیت، نژاد، طبقه اجتماعی و حتی میزان توسعه‌یافتگی کشورها همچنان خشونت جزء جدا نشدنی از زندگی روزمره است (Farrokhi Mehr, 2023). خشونت را به اعتبار عامل، قربانی، کیفیت و نوع آن تقسیم کرده‌اند و ممکن است از سوی فرد، گروهی از افراد، شریک زندگی، اعضای یک گروه و یا نهاد اجتماعی صورت پذیرد (Banifatemeh et al., 2019).

خشونت خانگی یکی از انواع خشونت است که امروزه بسیاری از جوامع با آن درگیر هستند. خشونت خانگی شامل طیف وسیعی از رفتارها، از جمله سوء استفاده جسمی و فیزیکی، جنسی، عاطفی، روانی، اقتصادی و حقوقی است که در محیط خانه توسط شریک زندگی یا در پاره‌ای از موارد توسط دیگر اعضای خانواده رخ می‌دهد (Peterson et al., 2018). پژوهش‌های حوزه خشونت خانگی اغلب با تمرکز بر قربانیان زن و متجاوزان مرد بررسی و مورد مطالعه قرار گرفته است. به طوری که تا قبل از دهه ابتدایی قرن بیست و یکم، پژوهش‌ها عموماً متمرکز بر خشونت علیه زنان بود، اما در دهه اخیر تحقیقات پیرامون خشونت علیه مردان افزایش پیدا کرده است (Walfield, McCormack & Clarke, 2024).

قربانیان مرد خشونت خانگی به طور قابل توجهی نادیده گرفته می‌شوند بنابراین در متون علمی اغلب از آنان تحت عنوان جمعیت قربانی پنهان یاد می‌شود. این مسئله تا حدودی نشانه‌ای از روایت و رویکرد غالب در گفتمان‌های دانشگاهی و به ویژه علوم اجتماعی است که خشونت خانگی را اغلب به عنوان چیزی که به طور یکجانبه توسط مردان نسبت به زنان اعمال می‌شود مورد توجه قرار می‌گیرد که به عنوان تابعی از ساختارهای مردسالارانه انجام می‌شود. این تعریف با دیدگاه‌های جنسیتی و فمینیستی همسو و منطبق است (Hine, Wallace & Bates, 2022). تامل در این رویکرد غالب نشان می‌دهد که تقلیل خشونت خانگی به رابطه یک جانبه خشونت مرد به زن و فروکاستن آن به ساختارهای مردسالارانه ما را از درک پیچیدگی‌های این پدیده مهم باز می‌دارد. تمرکز انحصاری بر زنان به عنوان قربانیان و خشونت دیدگان منحصر به فرد، نه تنها به پنهان ماندن خشونت علیه مردان دامن می‌زند، بلکه امکان شناخت کامل تری از ماهیت چند بعدی خشونت خانگی را نیز محدود می‌سازد. اما پژوهش‌هایی که از دیدگاه خشونت علیه مردان صورت پذیرفته مخالف این دیدگاه‌های جنسیتی غالب است چرا که آمارهای جهانی حاکی از آن هستند که آمار

قربانیان مرد خشونت خانگی در سال‌های اخیر به طور فزاینده‌ای با افزایش مواجه بوده است (Hine, Wallace & Bates, 2022).

طبق گزارش‌ها، تقریباً ۱ نفر از هر ۱۰ مرد در طول زندگی‌اش حداقل یکی از انواع خشونت خانگی از جمله خشونت فیزیکی، تماس جنسی اجباری، یا تعقیب توسط شریک عاطفی را تجربه کرده است (Lysova & Dim, 2025). بر اساس مرور مطالعات انجام‌شده، میزان گزارش‌شده جهانی خشونت خانگی علیه مردان در سال‌های اخیر در مقایسه با گذشته افزایش یافته است و طبق پژوهش‌های مختلف، شیوع آن بین ۳/۴ تا ۲۰/۳ درصد برآورد می‌شود (Kolbe & Büttner, 2020).

در جوامع اسلامی نیز خشونت خانگی علیه مردان به طور خاص به دلیل هنجارهای فرهنگی و اجتماعی به شدت نادیده گرفته می‌شود با این حال برخی از پژوهش‌ها بیان می‌کنند در برخی کشورهای اسلامی حدود ۱۵ تا ۲۵ درصد مردان خشونت خانگی را تجربه کنند. در ایران نیز غالب تحقیقات در خصوص خشونت علیه زنان صورت گرفته است تنها در چند سال اخیر مردان نیز مورد توجه قرار گرفته‌اند. تعداد محدودی از پژوهش‌های تجربی به خشونت علیه مردان پرداخته است. در یک پژوهش در شهر تهران ۵۹ درصد مردان اذعان داشته‌اند از خشونت روانی توسط شریک زندگی شان رنج می‌برند، همچنین ۲۶/۵ درصد خشونت فیزیکی و ۱۹/۱ درصد خشونت جنسی را گزارش کرده‌اند (Hosseini, Majdi & Khalighi, 2021).

یکی از دلایلی که آمارهای مربوط به خشونت و به ویژه خشونت خانگی علیه مردان در جوامع مختلف می‌تواند گمراه‌کننده باشد به این دلیل است که اغلب مردان قربانی، خشونتی که علیه آن‌ها اعمال می‌شود را مضر نمی‌بینند و یا سوء استفاده تلقی نمی‌کنند؛ حتی ممکن است فقط رفتارهای خاص، به ویژه رفتارهای که از نوع فیزیکی هستند را سوء استفاده تلقی کنند. همچنین پاره‌ای از موارد در سازمان‌های بهزیستی و اورژانس تشخیص مرد مجرم از مردی که واقعا مورد خشونت واقع شده است نیز سخت می‌شود. زیرا بسیاری از مردان مراجعه‌کننده در حالی مورد حمله و خشونت واقع شده‌اند که شریک زندگی‌شان به دلیل حمله آن‌ها صرفاً از خود دفاع می‌کرده است (Hester et al., 2015). در مواردی شواهد نشان می‌دهند اغلب مردان قربانی خشونت خانگی پدر هستند و به همین دلیل و برای حفظ رفاه فرزندان خود و همچنین احساس خجالت و شرمندگی سکوت می‌کنند و آن را به مراجع قضایی گزارش نمی‌دهند (Masudah, 2024). خشونت علیه مردان منحصر به خشونت از سوی همسر و یا شریک عاطفی نیست، بلکه ممکن است از سوی دیگر اعضای خانواده مانند پدر، برادر یا سایر بستگان مرد نیز اعمال شود. با وجود این امر بیشتر

پژوهش‌های خشونت خانگی علیه مردان معطوف به خشونت همسر بوده است. اشکال دیگر خشونت مانند خشونت بین نسلی یا خشونت از سوی خویشاوندان مرد کمتر مورد کاوش قرار گرفته است. این مهم نیز می‌تواند به نوبه خود به پنهان ماندن بخش دیگری از خشونت‌های خانگی علیه مردان دامن بزند (Kolbe & Büttner, 2020).

احساساتی مانند شرم، تحقیر و خجالت از عوامل بازدارنده‌ی مهم در شناسایی خشونت و جست‌وجوی کمک هستند و این موانع صرفاً به قربانیان مرد محدود نمی‌شوند، بلکه در میان همه قربانیان خشونت خانگی گزارش شده است. با این حال، هنجارهای جنسیتی سنتی و نگاه عوام به پدیده خشونت خانگی باعث می‌شوند مردان این احساسات را با شدت بیشتری تجربه کنند. در نتیجه، زبان و برجسب‌گذاری اجتماعی قربانی شدن برای مردان پیچیده‌تر است؛ زیرا آنان از یک‌سو تمایل دارند از پذیرش نقش قربانی بپرهیزند، و از طرف دیگر، نیاز دارند برای دریافت حمایت و دسترسی به خدمات، این موقعیت را بپذیرند (Hine, Wallace & Bates, 2022).

مردان قربانی خشونت خانگی اغلب در هنگام افشاگری با ناباوری، تمسخر و سرزنش دیگران مواجه می‌شوند و تجربه آنان از سوی نهادهای حمایتی یا قضایی کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد. در بسیاری از موارد، قربانی شدن مردان به‌طور ضمنی تحریک یا مقصر پنداشته شدن آن‌ها فرض می‌شود، زیرا با هنجارهای جنسیتی رایج درباره زنان به‌عنوان کنشگر منفعل و ضعیف در تعارض است. هرچند ناباوری نسبت به قربانیان زن نیز وجود دارد، اما در مورد مردان، ترس از بی‌اعتقادی و بی‌اعتمادی نهادی به مانعی جدی برای گزارش و دسترسی به حمایت تبدیل می‌شود (McLeod & Ozturk, 2024).

خشونت خانگی علیه مردان نه تنها فرد و خانواده را متأثر می‌سازد، بلکه پیامدهای منفی آن می‌تواند سطوح میانی و کلان جامعه را نیز تحت تأثیر قرار دهد (Hosseini, Majdi & Khalighi, 2021). برای نمونه مطالعات متعددی نشان داده‌اند که قربانیان خشونت خانگی با مجموعه‌ای از پیامدهای جسمی و روانی بلندمدت مواجه می‌شوند؛ برای مثال، در میان مردانی که قربانی خشونت خانگی شده‌اند، ارتباط قابل توجهی با مصرف الکل و داروهای مخدر یافت شده است (Hines & Douglas, 2011). همچنین پژوهش دیگری نشان می‌دهد که غالباً مردانی که تجربه خشونت خانگی را تجربه کرده‌اند، پیامدهایی چون اضطراب، اختلال استرس پس از سانحه و سایر مشکلات سلامت روانی را تجربه کرده‌اند (Ghazizadeh et al., 2018).

این پیامدها از جمله نوشیدن افراطی الکل، مصرف و سوءمصرف مواد، اضطراب و اختلالات استرس پس از سانحه نه تنها سلامت فرد را به شدت متأثر می‌سازند، بلکه می‌توانند عملکرد فردی

را کاهش دهند، باعث تخریب کیفیت زندگی، انزوای اجتماعی، از دست دادن اشتغال یا افت توان کاری شوند. در سطح جامعه، این روند به معنی افزایش هزینه‌های نظام سلامت، کاهش بهره‌وری نیروی کار، بار روانی و اقتصادی بر خانواده‌ها و افزایش نیاز به خدمات حمایتی و درمانی است. عدم پرداخت مناسب به مسئله خشونت علیه مردان می‌تواند منجر به ادامه چرخه خشونت، افزایش نابرابری‌های جنسیتی، فروپاشی روابط خانوادگی و فرسایش سرمایه اجتماعی شود (Venäläinen, 2023).

لازم به توجه است که بیان کنیم خشونت خانگی پدیده‌ای چندوجهی است و می‌تواند هم از سوی مردان علیه زنان و هم از سوی زنان علیه مردان، و نیز توسط سایر اعضای خانواده اعمال شود، اما تمرکز این مطالعه صرفاً بر خشونت علیه مردان و آن هم عمدتاً بر مواردی است که همسر یا شریک عاطفی زن مرتکب خشونت شده‌اند. این تحدید دامنه، نه به معنای انکار یا کم‌اهمیت جلوه دادن سایر اشکال خشونت از جمله خشونت مردان علیه زنان یا خشونت سایر اعضای خانواده علیه مردان است، بلکه ناشی از هدف مشخص مطالعه یعنی کاوش در ابعاد کمتر دیده شده خشونت علیه مردان به عنوان قربانیان پنهان می‌باشد.

این مطالعه در پی آن است که با مرور نظام‌مند و تلخیص پژوهش‌های خشونت خانگی علیه مردان، به کاوش در عوامل، پیامدها و راهبردهای مقابله‌ای که مردان قربانی اتخاذ می‌کنند، بپردازد. به این منظور در این مطالعه تلاش شده است تا ضمن شناسایی مضامین و یافته‌های مشترک این تحقیقات، تصویری منسجم از زمینه‌های بروز خشونت، پیامدهای فردی و اجتماعی آن و راهبردهای که مردان برای مقابله با این وضعیت پیش می‌گیرند ارائه شود. مشخص ساختن این ابعاد ضمن روشن سازی جنبه‌های خشونت خانگی علیه مردان، زمینه‌ساز سیاست‌گذاری‌های حمایتی موثرتری باشد. بر این اساس سوال اصلی مطالعه حاضر این است که عوامل، پیامدها و راهبردهای مقابله‌ای در پژوهش‌های خشونت خانگی علیه مردان کدام است؟

۲. پیشینه پژوهش

مطالعه کنونی با رویکردی جامعه‌شناختی به بررسی پدیده‌ی خشونت خانگی علیه مردان می‌پردازد. «در پژوهش‌های کیفی، به ویژه مطالعات مروری نظریه‌ها نقش زیربنایی و قالب‌ساز را ندارند، بلکه به صورت گزینشی برای جهت‌دهی ذهن محقق و افزایش حساسیت نظری به کار می‌روند» (Farasatkah, 2024). حساسیت نظری به پژوهشگر امکان می‌دهد تا ضمن آشنایی با مفاهیم و روابط موجود در نظریه‌های مرتبط، در مواجهه با داده‌ها، توانایی تشخیص و شناسایی مفاهیم مهم و

الگوهای معنادار را پیدا کند. بر این اساس، در این مطالعه از نظریه‌های مرتبط با موضوع پژوهش برای غنی‌سازی تحلیل و فهم یافته‌ها در بخش بحث و نتیجه‌گیری استفاده شده است. این نظریه‌ها اگرچه چارچوب تحلیلی قطعی پژوهش را تشکیل نمی‌دهند، اما به‌عنوان عینک نظری به پژوهشگر کمک می‌کنند تا ابعاد پنهان پدیده را بهتر تشخیص داده و یافته‌ها را در بافت اجتماعی و فرهنگی معنادارتری تفسیر کند.

یکی از نخستین بسترهای نظری که با موضوع این مطالعه هم‌راستا است نظریه بی‌هنجاری است. نظریه بی‌هنجاری^۱ را نخست امیل دورکیم^۲ (۱۸۹۷) و بازسازی آن در قالب نظریه فشار اجتماعی رابرت مرتن^۳ (۱۹۳۸) فراهم می‌کند. «بر اساس این دیدگاه، زمانی که میان اهداف اجتماعی و فرهنگی یک جامعه و ابزارهای مشروع دستیابی به آن‌ها شکاف ایجاد شود، جامعه دچار بی‌ثباتی هنجاری می‌گردد و رفتارهای انحرافی و خشونت‌آمیز افزایش می‌یابد» (Momtaz, 2008). از این منظر، فشارهای ساختاری همچون نابرابری اقتصادی، بیکاری، ناتوانی در ایفای نقش تأمین‌کننده، تحمل‌گرایی و انتظارات متعارض از مردانگی، می‌تواند زمینه‌ساز تنش‌های خانوادگی و بروز خشونت از سوی هر دو جنس شود (Setoudeh, 2021). خشونت علیه مردان در این چارچوب، بازتابی از شرایط ساختاری نابرابر و فشارهای اجتماعی فراوان در جامعه مدرن است. در امتداد این مهم، هومز^۴ (۱۹۵۸) و تیبو و کلی^۵ (۱۹۵۹) نظریه تبادل اجتماعی^۶ را مطرح ساختند. «این نظریه به درک فرآیندهای تصمیم‌گیری و کنش عقلانی در روابط انسانی کمک می‌کند. بر مبنای این نظریه، روابط اجتماعی نوعی تعامل هزینه و فایده است که افراد در آن به دنبال بیشترین سود و کمترین زیان هستند» (Ahmad et al., 2023). در بستر خشونت خانگی، مردان قربانی معمولاً میان هزینه اجتماعی افشاگری (از دست دادن شأن اجتماعی، برچسب ضعف، یا تمسخر عمومی) و فایده‌ی احتمالی دریافت حمایت دست به محاسبه می‌زنند. این تفکر اجتماعی تبیین می‌کند که چگونه بسیاری از مردان ترجیح می‌دهند در برابر خشونت سکوت کنند و آن را ابراز نمایند و حتی در پاره‌ای از موارد آن را در چهارچوب اختلاف خانوادگی و شخصی به حساب آورند.

1 Anomie

2 Emile Durkheim

3 Robert Merton

4 Homans

5 Thibaut & Kelley

6 Social Exchange Theory

در سطح یادگیری رفتاری خشونت، آلبرت بندورا^۱ (۱۹۷۷) نظریه‌ی یادگیری اجتماعی^۲ را مطرح می‌سازد. «این گفتمان نظری بر نقش مشاهده، تقلید و تقویت در شکل‌گیری رفتارهای انسانی تأکید دارد. از این منظر، خشونت رفتاری آموخته‌شده و یادگرفته‌نی است که در بستر خانواده و جامعه بازتولید می‌شود» (Khoshsima, 2020). مشاهده‌ی خشونت در دوران کودکی یا تجربه‌ی مستقیم آن، احتمال تکرار یا پذیرش آن را در بزرگسالی افزایش می‌دهد. بنابراین، چرخه‌ی بین‌نسلی خشونت می‌تواند به خوبی تبیین کند که چرا برخی مردان در روابط خود یا قربانی خشونت می‌شوند یا خود رفتارهای خشونت‌آمیز را درونی ساخته و می‌پذیرند (Sabri, Barzegar Bafrooei & Hassani, 2025). در پیوند با ساختار قدرت در روابط انسانی، نظریه‌ی قدرت و کنترل که ریشه در آثار میشل فوکو^۳ (۱۹۷۷) دارد و بعدها در تحلیل‌های حوزه جامعه‌شناسی خانواده توسط دابش و دابش^۴ (۱۹۷۹) بسط و گسترش یافت، به بررسی چگونگی بازتولید سلطه در حوزه‌ی خصوصی می‌پردازد. این نظریه خشونت را ابزاری برای اعمال یا حفظ سلطه در روابط نابرابر می‌داند (Navabakhsh & Karimi, 2009). در بستر خانوادگی، خشونت علیه مردان می‌تواند به‌عنوان واکنشی به جابه‌جایی توازن قدرت در روابط زوجین تفسیر شود؛ جایی که کنترل اقتصادی، روانی یا عاطفی از سوی یک طرف برای حفظ یا باز پس‌گیری سلطه به کار می‌رود. از این منظر، خشونت نه فقط یک کنش فردی بلکه پدیده‌ای اجتماعی و نهادی است که از ساختارهای قدرت کلان جامعه تغذیه می‌کند (Salimi & Chitsaz, 2021).

رویکرد نظری دیگری که در این حوزه مورد توجه ما قرار گرفت نظریه‌ی برچسب‌زنی^۵ است. این رویکرد به ما نشان می‌دهد که پدیده‌ی قربانی شدن نیز برساخته‌ای اجتماعی است. جامعه و نهادهای رسمی از طریق گفتمان‌های مسلط تعیین می‌کنند چه کسی قربانی مشروع و چه کسی عامل خشونت است. در نتیجه، مردان قربانی به‌دلیل تعارض میان تجربه‌ی خود و تصویر کلیشه‌ای از "قربانی زن ضعیف"، با ناباوری و انکار مواجه می‌شوند. این فرآیند برچسب‌گذاری، قربانی مرد را از مشروعیت اجتماعی محروم کرده و باعث می‌شود خشونت علیه مردان در سطح فرهنگی نامرئی باقی بماند و یا مورد اهمیت واقع نشود. در پاره‌ای از موارد مردان برای حفظ آبرو و ترس از برچسب خوردن سکوت می‌کنند و حتی خشونت را گزارش نمی‌دهند (Setoudeh, 2021).

1 Albert Bandura

2 Social Learning Theory

3 Michel Foucault

4 Dobash & Dobash

5 Labeling Theory

در سطح فرهنگی و نمادین، نظریه‌ی ساخت اجتماعی جنسیت^۱ جودیت باتلر^۲ (۱۹۹۰) تبیین می‌کند که چگونه جنسیت نه واقعی‌تری زیستی، بلکه برساختی اجتماعی و گفتمانی است. در این رویکرد، مردانگی و زنانگی از طریق تعاملات روزمره و نهادهای اجتماعی به‌طور مداوم بازتولید می‌شوند (Farrokhi Mehr, 2023). تجربه‌ی مردان از خشونت خانگی در تقابل با الگوهای مسلط مردانگی قرار می‌گیرد در نتیجه الگوهایی که قدرت، تسلط و کنترل را نشانه‌ی هویت مردانه می‌دانند. این تضاد، احساس شرم، انکار و سکوت قربانی را تقویت کرده و از سوی دیگر، موجب بی‌اعتقادی نهادی نسبت به روایت او می‌شود (Cover, 2014). در امتداد همین رویکرد، کانل^۳ (۱۹۹۵) با معرفی نظریه‌ی انتقادی مردانگی^۴ مفهوم "مردانگی مسلط" را به چالش می‌کشد. این نظریه انتقادی نشان می‌دهد که هنجارهای فرهنگی مردسالارانه نه تنها به زیان زنان، بلکه به ضرر برخی از مردان نیز عمل می‌کنند؛ زیرا مردانی که با الگوهای مردانگی مسلط هم‌خوان نیستند، در معرض تحقیر، انگ، طرد و بی‌اعتباری قرار می‌گیرند (Gottzen et al., 2020). در زمینه‌ی خشونت خانگی، این وضعیت سبب می‌شود قربانیان مرد از ترس ازدست‌دادن هویت جنسیتی خود، از افشاگری و درخواست کمک پرهیز نمایند. در واقع، نظام مردسالار همان قدر که قدرت را به مردان نسبت می‌دهد، آنان را در چارچوبی محدود، با قاعده و عذاب آور محبوس می‌سازد.

در نهایت، این حساسیت‌های نظری با تأکید بر پیوند عاملیت، ساختار و فرهنگ، تصویری چندلایه از خشونت خانگی علیه مردان ارائه می‌دهد. نظریه‌های کلاسیک همچون بی‌هنجاری، یادگیری و تبادل، بنیان‌های ساختاری و رفتاری را توضیح می‌دهند، در حالی که نظریه‌های جدیدتر مانند ساخت اجتماعی جنسیت، قدرت و کنترل، برچسب‌زنی و انتقادی مردانگی، ابعاد فرهنگی، گفتمانی و نهادی پدیده مورد مطالعه ما را روشن می‌سازند. این ترکیب و ترتیب نظری حاضر، حساسیتی فراهم می‌کند که به این مطالعه امکان می‌دهد از سطح توصیف فراتر رود و خشونت علیه مردان را در قالبی چندبعدی و در پیوند با نظام‌های اجتماعی، فرهنگی و جنسیتی تحلیل کند.

۳. روش‌شناسی پژوهش

مطالعه حاضر از نوع مطالعات کیفی و با رویکرد فراتلخیص^۵ است. هدف از به کارگیری این روش، استخراج، ترکیب معنادار و تلخیص نظام‌مند یافته‌های پژوهش‌های پیشین در زمینه خشونت خانگی

1 Social Construction of Gender

2 Butler

3 Connell

4 Critical Masculinity Theory

5 Meta-summary

علیه مردان و شناسایی الگوها، مضامین و روندهای مشترک میان آنها است. «روش فراتلخیص از این جهت برجسته است که می‌تواند علاوه بر داده‌های کاملاً کیفی، یافته‌های توصیفی استخراج‌شده از پژوهش‌های کمی و همچنین روش‌های آمیخته را نیز در بررسی و تحلیل وارد کند و از این راه دامنه‌ای وسیع‌تر و جامع‌تر از شواهد تجربی فراهم آورد» (Pilvari & Hajilou, 2023). این ویژگی باعث می‌شود فراتلخیص در مقایسه با سایر روش‌های مروری، انعطاف‌پذیری بیشتری در ترکیب منابع متنوع داشته باشد و بتواند هم غنای توصیفی داده‌های کیفی و هم دقت ساختاری یافته‌های آماری را بازتاب دهد. از آنجا که فرآیند آن شامل استخراج گزاره‌های یافته شده، دسته‌بندی مضامین و مشخص ساختن شدت تکرار مضامین است، پژوهشگر می‌تواند هم تصویری نظام‌مند از محتوای کیفی و هم برآوردی نیمه کمی از الگوهای غالب را ارائه دهد. این رویکرد، ضمن شفاف‌سازی فرآیند قضاوت‌های تحلیلی پژوهشگر، موجب افزایش قابلیت مقایسه، بازتولید و کاربردی‌پذیری نتایج در تصمیم‌گیری‌های علمی و سیاستی می‌شود (Ribeiro et al., 2014).

مراحل اجرای کار در فراتلخیص حاضر به ترتیب در جدول ۲ بیان شده است. بعد از مشخص شدن مسئله تحقیق و طرح سوالات به انتخاب مرورگرهای علمی جست‌وجو پرداخته شد. برای جست‌وجوی منابع فارسی، از پایگاه‌های پرتال جامع علوم انسانی، نورمگز، پایگاه مرکز اطلاعات جهاد دانشگاهی، مگیران و علم‌نت استفاده شد. این پایگاه‌ها به دلیل پوشش گسترده مقالات علمی-پژوهشی منتشرشده در رشته‌های مختلف و نیز به سبب دسترسی به پژوهش‌های داخلی مرتبط با پدیده مورد مطالعه انتخاب شدند. بهره‌گیری از این منابع، امکان بررسی دیدگاه‌ها و یافته‌های بومی را فراهم آورد و موجب شد تحلیل نهایی پژوهش بر پایه‌ی شواهد همه جانبه استوار گردد. در سطح بین‌المللی نیز از PubMed، Web of Science، Springer و Google Scholar بهره گرفته شد؛ انتخاب این پایگاه‌ها به سبب اعتبار علمی، گستره بین‌رشته‌ای، و دسترسی به پژوهش‌های کیفی و کمی در زمینه خشونت صورت گرفت. ترکیب این منابع امکان دستیابی به داده‌های متنوع، مقایسه تطبیقی و تحلیل جامع‌تر یافته‌ها را فراهم ساخت. در مرحله بعد، واژگان کلیدی «خشونت»، «مردان»، «خشونت خانگی» و «خشونت علیه مردان» به زبان‌های فارسی و انگلیسی، متناسب با پایگاه‌های جست‌وجوی داخلی و بین‌المللی انتخاب و مورد استفاده قرار گرفت. سپس تنها مقالاتی وارد تحلیل شدند که دسترسی به متن کامل آنها آزاد بوده و در بازه زمانی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۵ منتشر شده بودند. انتخاب این محدوده زمانی بر پایه‌ی پیشینه مطالعاتی انجام شد که نشان می‌دهد از اوایل دهه ۲۰۰۰ به بعد، توجه علمی و پژوهشی به مسئله خشونت علیه مردان به شکل چشمگیری افزایش یافته است. همچنین، برای حفظ انسجام و تمرکز تحلیلی، مقالات همایشی،

پایان نامه‌ها و فصول کتاب‌ها از فرآیند مرور کنار گذاشته شدند. مجموع مقالات استخراج شده از تمام پایگاه‌ها پس از اعمال محدودیت‌ها، ۷۸۴۵۳ مقاله بود. با حذف مقالات تکراری و غیر مرتبط تعداد مقالات به ۳۵۰ رسید و پس از بررسی چکیده‌ها، مقالاتی که با موضوع و سوالات پژوهش همخوانی نداشتند کنار گذاشته شد، به طوری که ۷۵ مقاله باقی ماند. در مرحله بعد، با مطالعه کامل متن، تعداد ۲۲ مقاله برای تحلیل نهایی انتخاب شد.

اسناد و متون علمی به دست آمده با استفاده از شیوه تحلیل مضمون مورد بررسی قرار گرفت. اسناد چندین بار با دقت خوانده شد و عبارات و جملات مرتبط با موضوع استخراج و برای هر یک کد اولیه‌ای اختصاص داده شد. سپس کدهای اولیه بر اساس شباهت‌های مفهومی دسته‌بندی شده و برای هر دسته یک عنوان تعیین شد. در نهایت، با ادغام لایه‌های مختلف مفهومی، طبقه‌بندی گسترده‌ای شکل گرفت و توصیفی جامع از پدیده مورد مطالعه ارائه گردید.

جدول ۱- مراحل اجرای مطالعه با رویکرد نظام‌مند، راهبرد فراتلخیص

مرحله ۱	سوال پژوهش	۱. در پژوهش‌های منتشر شده مهم‌ترین عوامل زمینه‌ساز خشونت خانگی علیه مردان کدام موارد هستند؟ ۲. قربانیان مرد خشونت خانگی با چه پیامدهای فردی و اجتماعی مواجه می‌شوند؟ ۳. مردان قربانی خشونت خانگی چه راهبردهایی برای مقابله با خشونت خانگی انتخاب می‌کنند؟
مرحله ۲	پایگاه‌های علمی	پرتال جامع علوم انسانی، نورمگز، پایگاه مرکز اطلاعات جهاد دانشگاهی، مگیران، علمنت، PubMed, Web of Science, Springer, Google Scholar
مرحله ۳	راهبرد جست‌وجو	واژگان کلیدی «خشونت»، «مردان»، «خشونت خانگی» و «خشونت علیه مردان» به زبان‌های فارسی و انگلیسی
مرحله ۴	معیارهای انتخاب مطالعات	وارد کردن کلیدواژه‌ها در مرورگرها و سپس اعمال برخی محدودیت‌ها از جمله: دسترسی آزاد به متن کامل مقالات، مقالات منتشر شده در بازه ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۵، کنار گذاشتن مقالات همایشی از دایره بررسی، کنار گذاشتن فصول کتاب‌ها و پایان نامه‌ها.
مرحله ۵	روش شناسی مطالعات منتخب	کیفی / کمی / آمیخته
مرحله ۶	نحوه مرور و بررسی	تقسیم‌بندی منابع فارسی و انگلیسی، تقسیم‌بندی بر اساس مرورگرها، سال‌های انتشار، روش انجام پژوهش، مرور کامل متن کامل هر ۲۲ مقاله، بازخوانی متن مقاله با تأکید بر یافته‌ها و نتیجه‌گیری‌های هر مقاله و انجام کدگذاری‌ها با رویکرد تحلیل مضمون.
مرحله ۷	ترکیب یافته‌ها	یافته‌های مطالعه بر اساس رویکرد تحلیل مضمون تلخیص و ترکیب شدند و نتایج نهایی در بخش یافته‌های این مطالعه گزارش شد.

لازم به توجه است این مطالعه تنها پژوهش‌های فارسی و انگلیسی را مورد بررسی قرار داده است و تحقیقات مرتبط به زبان‌های عربی، ترکی و فرانسوی از فرآیند بررسی خارج شدند. برای یافتن

اطلاعات مورد نظر در این مطالعه از روش خواندن موجی شکل استفاده شد. در این روش «پژوهشگر پس از بررسی و مطالعه چند منبع، برداشت‌های خود را یادداشت کرده و درباره آن‌ها تامل می‌کند و مجدد به خواندن بقیه مقالات و مرور مجدد مفاهیم و مقولات و یادداشت‌های نظری خود می‌پردازد» (Sadeqi Fasai & Erfanmanesh, 2015). برای استخراج مضامین و کدگذاری یافته‌ها، از روش تحلیل مضمون استفاده شده است. به این شکل که ابتدا متون مورد مطالعه چندین بار با دقت خوانده شدند و بخش‌های مرتبط با هدف مطالعه شناسایی و به صورت کدهای اولیه استخراج گردید. سپس کدهای مشابه در مقوله‌های معنایی دسته‌بندی شدند و خوشه‌های مضمونی شکل گرفتند. در مرحله بعد، پژوهشگران با مرور مجدد خوشه‌ها و ارتباط‌سنجی میان آن‌ها، مضامین اصلی استخراج شدند. در نهایت، مضمون هسته که بیانگر مفهوم مرکزی و فراگیر یافته‌هاست، مشخص گردید. همچنین برای افزایش اعتبار و پایایی داده‌ها، از روش بازبینی توسط متخصصان استفاده شد. بدین منظور متن کامل اسناد مورد مطالعه به همراه معنای فرموله شده، خوشه‌های مضمونی و مضامین اصلی مستخرج شده از نتایج در اختیار دو متخصص در حوزه آسیب‌های اجتماعی و یک متخصص مددکاری اجتماعی قرار گرفت و پس از دریافت بازخوردها و نظرات آنان اعمال شد. جدول شماره ۲ مشخصات مقالات مورد بررسی در این تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول ۲- مقالات مورد بررسی در این مطالعه

ردیف	نویسنده/ نویسندگان	سال چاپ	عنوان	روش‌شناسی	نمایه گر
۱	کاظمی اصل و همکاران	۱۴۰۴	خشونت خانگی علیه مردان و تاثیر آن بر رضایت زناشویی در طول همه‌گیری کووید-۱۹ در ایران	کمی/ پیمایشی	پرتال جامع علوم انسانی
۲	بهرامی، سلیمی و ابراهیم‌وند	۱۴۰۲	خشونت خانگی علیه مردان (مورد مطالعه: منطقه حاشیه‌نشین فلکه ای شهر خرم‌آباد)	کیفی/ تحلیل مضمون	مگیران
۳	دانش، زاهدی مازندرانی و خوش سیم	۱۴۰۱	تبیین جامعه شناختی خشونت زنان علیه مردان	کیفی/ نظریه داده بنیاد	پرتال جامع علوم انسانی
۴	مختاری و نوریان نجف آبادی	۱۴۰۰	تبیین جامعه شناختی خشونت زنان علیه همسران	کمی/ توصیفی پیمایشی	مرکز اطلاعات جهاد دانشگاهی
۵	حسینی، مجدی و خلیقی	۱۴۰۰	تبیین جامعه شناختی اعمال خشونت خانگی زنان علیه مردان در مشهد	کمی/ توصیفی تبیینی	مرکز اطلاعات جهاد دانشگاهی

ردیف	نویسنده/ نویسندگان	سال چاپ	عنوان	روش‌شناسی	نمایه گر
۶	سلیمی، چیت ساز و امین جعفری	۱۳۹۹	به کارگیری رویکرد ساختاری- تفسیری جهت طراحی مدل عوامل موثر بر خشونت خانگی علیه مردان در جوامع شهری (مطالعه موردی: مردان شهر زنجان)	روش آمیخته/ متوالی اکتشافی	پرتال جامع علوم انسانی
۷	سلیمی و چیت ساز	۱۳۹۹	شناسایی عوامل موثر بر خشونت خانگی علیه مردان	کیفی/ اکتشافی	نورمگز
۸	قاضی‌زاده و همکاران	۱۳۹۶	مدل مفهومی عوامل زمینه ساز خشونت زناشویی زنان علیه مردان از دیدگاه مردان	کیفی/ نظریه داده بنیاد	علم‌نت
۹	Odemba et al	۲۰۲۵	Prevalence and predictors of intimate partner violence against men in Kisumu slums, Kenya	کمی/ مقطعی	Google Scholar
۱۰	Garro et al	۲۰۲۴	Violence Against Men and Its Effects Within the Workplace: A Literature Review	کیفی/ مطالعه مروری محدود	Google Scholar
۱۱	Hogan et al	۲۰۲۴	The Impact of Masculine Ideologies on Heterosexual Men's Experiences of Intimate Partner Violence: A Qualitative Exploration	کیفی/ تحلیل موضوعی	PubMed
۱۲	Wahhab et al	۲۰۲۳	Social Environment and its Effects on Domestic Violence	کیفی/ مروری	Google Scholar
۱۳	Ringwald et al	۲۰۲۳	Intra-urban variation of intimate partner violence against women and men in Kenya: evidence from the 2014 Kenya Demographic and Health Survey	کمی و کیفی/ تحلیل داده‌های ثانویه	PubMed
۱۴	Hine et al	۲۰۲۲	Understanding the Profile and Needs of Abused Men: Exploring Call Data from a Male Domestic Violence Charity in the United Kingdom	کمی و کیفی/ تحلیل داده‌های ثانویه	Web of Science
۱۵	Su et al	۲۰۲۲	What "Family Affair?" Domestic Violence Awareness in China	کیفی/ روایی	Springer
۱۶	Kolbe & Büttner	۲۰۲۰	Domestic Violence Against Men-Prevalence and Risk Factors	کیفی/ مطالعه مروری	Google Scholar

ردیف	نویسنده / نویسندگان	سال چاپ	عنوان	روش‌شناسی	نمایه گر
۱۷	Mshweshwe	۲۰۲۰	Understanding domestic violence: masculinity, culture, traditions	کیفی / مرور سیستماتیک	Google Scholar
۱۸	Deshpande	۲۰۱۹	Sociocultural and Legal Aspects of Violence Against Men	کیفی / مطالعه مروری	Google Scholar
۱۹	Huntley et al	۲۰۱۹	Help-seeking by male victims of domestic violence and abuse (DVA): a systematic review and qualitative evidence	کیفی / مرور سیستماتیک	PubMed
۲۰	Hester et al	۲۰۱۵	Occurrence and impact of negative behaviour, including domestic violence and abuse, in men attending UK primary care health clinics: a cross-sectional survey	کمی / مقطعی	Web of Science
۲۱	Kumar	۲۰۱۲	Domestic violence against men in India: A perspective.	کیفی / تحلیل منابع ثانویه	Google Scholar
۲۲	Abrahams et al	۲۰۰۴	Sexual violence against intimate partners in Cape Town: prevalence and risk factors reported by men	کمی / مقطعی	Web of Science

۴. یافته‌های پژوهش

گزارش زیر یافته‌های این مطالعه را در مراحل مختلف فرآیند معانی فرموله شده، خوشه‌های مضمونی و مضامین اصلی ترسیم می‌کند. در این بخش، ۱۲ خوشه مضمونی و ۳ مضمون اصلی استخراج شده از داده‌ها ارائه می‌شوند تا تصویری روشن از عوامل زمینه‌ای، پیامدهای فردی و اجتماعی و راهبرهای مقابله‌ای خشونت خانگی علیه مردان فراهم شود.

۴-۱. پیش نیازها و ملزومات

بی‌عدالتی به مثابه بی‌انصافی

یافته‌ها نشان می‌دهد که بی‌عدالتی به مثابه بی‌انصافی به عنوان یکی از پیش نیازها و ملزومات بروز خشونت نقش برجسته‌ای دارد. در این خوشه، احساس بی‌عدالتی‌های همه‌جانبه علیه زنان و نارضایتی از زندگی با افزایش احتمال بروز خشونت خانگی علیه مردان مرتبط است، به گونه‌ای که احساس بی‌عدالتی و رضایت پایین از زندگی به طور معناداری با افزایش احتمال بروز خشونت خانگی علیه مردان همراه است (Hosseini et al., 2021; Salimi & Chitsaz, 2021; Garro et al.,).

۲۰۲۴) علاوه بر این، فقدان فرصت‌های خودشکوفایی زنان در سطوح مختلف و احساس نابرابری در سرمایه‌گذاری عاطفی، زمانی و اقتصادی، به نارضایتی و احتمال رفتار خشونت‌آمیز منجر می‌شود (Hosseini et al., 2021). تجربه ازدواج‌های اجباری و تحمیلی نیز یکی دیگر از عوامل مؤثر است که با بروز خشونت علیه همسر مرتبط شناخته شده است (Mokhtari & Norian, 2021). در کنار این‌ها، حسادت زنان به جنس مخالف و عقده‌گشایی به‌عنوان محرکی برای اعمال خشونت گزارش شده است (Huntley et al., 2019). به‌طور کلی، این یافته‌ها نشان می‌دهد که بی‌عدالتی‌ها و نابرابری‌های ادراک‌شده در زندگی زناشویی، همراه با محدودیت فرصت‌های فردی زنان، از عوامل مهم شکل‌گیری خشونت در روابط زناشویی هستند. اینگونه به نظر می‌رسد که نابرابری خود باعث بروز خشونت نمی‌شود بلکه این آگاهی به نابرابری است که رفتارهای خشونت‌آمیز زنان را در خانه نسبت به مردان تشدید می‌کند.

گذشته‌های پرنفوذ

بررسی اسناد نشان داد که تجربیات گذشته، به‌ویژه دوران کودکی، نقش مهمی در بروز خشونت در روابط زناشویی دارد. مردانی که در کودکی محیط‌های پرتنش را تجربه کرده یا شاهد خشونت والدین بوده‌اند، احتمال بیشتری دارد در روابط زناشویی قربانی خشونت شوند، چرا که تجربه و مشاهده خشونت در دوران کودکی از مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های رفتار خشونت‌آمیز در روابط زناشویی است (Kolbe & Büttner, 2020; Huntley et al., 2019; Ringwald et al., 2023). همچنین، شاهد مورد خشونت واقع شدن یکی از والدین برای هر دو جنس، باعث انتقال الگوی بین نسلی خشونت می‌شود و این روند، خشونت را در نسل بعد بازتولید می‌کند. در کنار این عوامل، ریشه‌های تاریخی همسران، شامل الگوهای فرهنگی و اجتماعی مسلط و نقش‌های جنسیتی گذشته، نیز در شکل‌گیری رفتارهای خشونت‌آمیز تأثیرگذار بوده و زمینه‌ساز بروز خشونت در روابط فعلی است (Ghazizadeh et al., 2018). این یافته‌ها نشان می‌دهد که تاریخچه زیسته و تجربه‌های اولیه مردان و همچنین پیشینه فرهنگی همسران، تأثیر مستقیمی بر الگوهای خشونت در روابط زناشویی دارد.

موانع نهادی و ساختاری

بررسی تحقیقات به ما نشان داد که نبود داده‌های کافی و شفاف درباره خشونت علیه مردان، یکی از موانع مهم در شناخت و مقابله با این پدیده است. در بسیاری از کشورها، داده‌های کمی دقیق درباره نیازها و وضعیت مردان قربانی وجود ندارد و کم‌گزارشی خشونت باعث می‌شود ساختارهای کلان و

نظام‌های خدماتی، خشونت علیه مردان را به‌طور کامل درک نکنند (Salimi & Chitsaz, 2021; Garro et al., 2024). به همین دلیل، خشونت علیه مردان در میان ارائه‌دهندگان خدمات ناشناخته و کم‌اهمیت تلقی می‌شود و بسیاری از مددکاران اجتماعی و نیروهای انتظامی درک ناکافی از آن دارند (Garro et al., 2024; Huntley et al., 2019). علاوه بر این، فقدان قوانین خنثی از نظر جنسیت و رسمیت نداشتن خشونت توسط اطرافیان، همراه با کمبود پناهگاه‌ها و مراکز مشاوره تخصصی، مانع ارائه حمایت‌های موثر به قربانیان مرد می‌شود (Kolbe & Deshpande, 2019; Büttner, 2022). این شرایط مبهم و بی‌قاعده، در کنار کمبود سرمایه‌گذاری اقتصادی و آموزشی برای متخصصان و نظام‌های خدماتی، نشان می‌دهد که پیش‌نیازهای ساختاری برای شناسایی و مقابله با خشونت علیه مردان هنوز به‌طور کامل فراهم نشده است.

عوامل شتاب دهنده

یافته‌ها نشان داد که برخی رفتارها و باورهای مردان می‌تواند به عنوان محرک یا برانگیزنده خشونت توسط زنان عمل کند. به عنوان مثال، داشتن بیش از یک شریک عاطفی همزمان، احتمال تجربه خشونت از سوی همسر را افزایش می‌دهد (Salimi & Chitsaz, 2021; Abrahams et al., 2004). همچنین، باور به حقانیت جنسی مردان و احساس برتری یا کنترل بر روابط زناشویی، زمینه‌ساز رفتارهای خشونت‌آمیز توسط زنان گزارش شده است (Abrahams et al., 2004; Bahrami et al., 2024). این یافته‌ها حاکی است که برخی انتظارات و رفتارهای مردانه، به ویژه در حوزه روابط جنسی و عاطفی، می‌تواند نقش مهمی در برانگیختن واکنش‌های خشونت‌آمیز همسران داشته باشد.

بسترهای فرهنگی

یافته‌ها نشان می‌دهد که بسترهای فرهنگی و اجتماعی نقش مهمی در شکل‌گیری خشونت در روابط زناشویی دارند. باورها و ایدئولوژی‌های مسلط درباره مردان، همراه با کلیشه‌های جنسیتی، باعث می‌شوند مردان اغلب به عنوان عامل خشونت و نه قربانی شناخته شوند و در نتیجه تجربه خشونت آن‌ها کمتر مورد توجه قرار گیرد (Salimi & Chitsaz, 2021; Bahrami et al., 2024). همچنین، فشار برای پابندی به صفات و ویژگی‌های خاص مردانه، مانند قدرت، قوی بودن و کنترل احساسات، مردان را در مواجهه با خشونت دچار تناقض می‌کند و از گزارش یا درخواست کمک جلوگیری می‌نماید (Su et al., 2022). این یافته‌ها نشان می‌دهد که بسترهای تمدنی و فرهنگی، از

طریق تقویت هنجارها و کلیشه‌های جنسیتی، مانع شناسایی و رسیدگی به خشونت علیه مردان می‌شوند.

مسائل پیرامونی درون و برون خانواده

بسترهای فرهنگی و اجتماعی نقش بسیار مهمی در شکل‌گیری و بازتولید خشونت در روابط زناشویی دارند. باورها و ایدئولوژی‌های مسلط درباره مردان، همراه با کلیشه‌های جنسیتی، باعث می‌شوند مردان اغلب به عنوان عامل خشونت و نه قربانی شناخته شوند و تجربه خشونت آن‌ها کم‌تر رسمیت پیدا کند (Salimi & Chitsaz, 2021; Bahrami et al., 2024). فشار برای پابندی به صفات و ویژگی‌های خاص مردانه، مانند قوی بودن، کنترل احساسات و خودکفایی، مردان را در مواجهه با خشونت دچار تناقض و سردرگمی می‌کند و مانع گزارش‌دهی یا درخواست کمک می‌شود (Su et al., 2022). همچنین، کلیشه‌های جنسیتی و باورهای سنتی باعث می‌شوند خشونت خانگی علیه مردان کم‌اهمیت جلوه داده شود و حتی توسط دوستان، خانواده یا جامعه به رسمیت شناخته نشود، که این امر زمینه انزوای اجتماعی و کاهش حمایت‌های روانی و حقوقی از مردان قربانی را فراهم می‌کند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که بسترهای تمدنی، با تقویت هنجارها و کلیشه‌های جنسیتی، نه تنها بازتولید خشونت را تسهیل می‌کنند، بلکه مانع شناسایی و مداخله به موقع در خشونت علیه مردان می‌شوند و بر شدت پیامدهای روانی و اجتماعی آن تأثیر مستقیم دارند.

نقش تحصیلات

بررسی اسناد نشان داد که تحصیلات، چه در میان مردان و چه در میان زنان، نقش مهمی در تجربه و بروز خشونت در روابط زناشویی دارد. مردان تحصیل کرده به دلیل دسترسی بهتر به شبکه‌های حمایتی و درک بیشتر ابعاد خشونت، توانایی بیشتری در مقابله با خشونت دارند، اما به طور غیرمنتظره، برخی مردان با تحصیلات بالاتر خشونت بیشتری را تجربه کرده‌اند، که احتمالاً ناشی از آگاهی و حساسیت بالاتر نسبت به خشونت است (Garro et al., 2024; Mokhtari & Norian, 2021). از سوی دیگر، سطح تحصیلات پایین زنان با افزایش تمایل به اعمال خشونت علیه همسر مرتبط است، چرا که زنان با تحصیلات ابتدایی یا متوسطه فرصت‌ها و منابع کمتری برای کنترل رابطه و برخورد برابر با همسر دارند و این امر می‌تواند خطر خشونت را افزایش دهد (Ringwald et al., 2023; Salimi & Chitsaz, 2021).

به عنوان یک متغیر میانجی و تقویت کننده، هم در مردان و هم در زنان، می تواند بر میزان و نحوه تجربه خشونت تأثیرگذار باشد و نقش مهمی در پیشگیری و مدیریت خشونت خانگی ایفا کند.

ترس از جدایی و تداوم خشونت

یافته ها نشان می دهد که پس از جدایی یا در روابط پرتنش، برخی خشونت ها به شکل جنگ های مثلی بین پدر، مادر و فرزندان ظاهر می شوند. برخی زنان با شوراندن فرزندان علیه پدران و ایجاد فشارهای روانی، موقعیت مردان را تضعیف می کنند (Danesh et al., 2023). همچنین، نگرانی مردان از قطع ارتباط با فرزندان یا از دست دادن حضانت، یکی از موانع اصلی برای خروج از رابطه خشونت آمیز است (Huntley et al., 2019; Hine et al., 2022). برخی اقدامات خشونت آمیز، مانند مجبور کردن مرد به پذیرش سقط جنین، نمونه ای از خشونت جنسی علیه مردان را نشان می دهد (Danesh et al., 2023). این یافته ها نشان می دهد که خشونت پس از جدایی و مداخله فرزندان، علاوه بر اثرات روانی، موقعیت اجتماعی و خانوادگی مردان را نیز تهدید می کند.

۲-۴. آنچه از پی می آید (پیامدها)

آسیب پذیری اقتصادی

در بررسی اسناد دریافتیم که خشونت خانگی اثرات مستقیم و منفی بر امنیت شغلی و اقتصادی مردان دارد. مردان قربانی، به دلیل ترس از افشای خشونت یا قضاوت اجتماعی، گاهی موقعیت شغلی خود را از دست می دهند، عملکردشان در محیط کار تحت تأثیر قرار می گیرد و فرصت ارتقاء شغلی را از دست می دهند (Hogan et al., 2024; Kumar, 2012; Kazemi Asl et al., 2025). این شرایط، همراه با فشارهای روانی ناشی از خشونت، احساس معاش ناایمن را تقویت کرده و توانایی مردان برای مقابله با خشونت و مدیریت زندگی حرفه ای و شخصی را کاهش می دهد.

زخم های عمیق

یافته ها نشان می دهد که خشونت خانگی پیامدهای جسمی و روانی قابل توجهی بر مردان دارد. قربانیان اغلب با آسیب های فیزیکی مانند کبودی و خراش های پوستی مواجه می شوند و فشارهای مزمن ناشی از خشونت منجر به به خطر افتادن سلامتی، افزایش اضطراب، افسردگی و کاهش اعتماد به نفس می شود (Danesh et al., 2023; Huntley et al., 2019). این اثرات در برخی موارد تا حدی پیش می رود که مردان احساس شرم و خجالت کرده و توانایی آنان برای درخواست

کمک یا مقابله با خشونت کاهش می‌یابد (Deshpande, 2019; Bahrami et al., 2023). بنابراین، خشونت خانگی نه تنها سلامت جسمی، بلکه سلامت روان و اعتماد به نفس مردان را به شدت تهدید می‌کند.

قضایات‌های گشوده

یافته‌ها نشان می‌دهد که مردان قربانی خشونت خانگی اغلب با فشارهای اجتماعی و فرهنگی مواجه می‌شوند که اثرات روانی و رفتاری عمیقی بر آنان دارد. واکنش‌های دوستان و اطرافیان، شامل ریشخند، تحقیر و تمسخر، باعث افزایش احساس شرمندگی و انزوا می‌شود (Hine et al., 2022)؛ Hogan et al., 2024). در برخی موارد، مردان مورد مردزدایی قرار می‌گیرند، به‌طوری که با حمله به هویت مردانه و تخریب وجهه‌شان، موقعیت اجتماعی و روانی آن‌ها تضعیف می‌شود (Hogan et al., 2024; Bahrami et al., 2023). همچنین، ترس از قضاوت شدن و انگ خوردن باعث می‌شود بسیاری از مردان خشونت را گزارش نکنند و سکوت اختیار کنند (Mokhtari & Norian, 2019; Najafabadi, 2021; Bahrami et al., 2023; Huntley et al., 2019). این فشارهای اجتماعی و فرهنگی، همراه با هنجارهای مردانگی که مردان را ملزم به قوی بودن و کنترل احساسات می‌دانند، منجر به کاهش اعتماد به نفس و احساس "کم‌تر از یک مرد" بودن شده و توانایی آنان برای مقابله با خشونت را محدود می‌کند.

۳-۴. راهبردهای بقا

راهبردهای مقابله‌ای و اتخاذ شده

مردان قربانی خشونت خانگی، برای مقابله با وضعیت خود، از راهبردهای متنوعی استفاده می‌کنند. برخی مردان ترجیح می‌دهند اطلاعات و راهکارهای مقابله با خشونت را از طریق موتورهای جست‌وجو یا منابع آنلاین به دست آورند، که این روش برای بسیاری اولین قدم در مواجهه با خشونت محسوب می‌شود (Hine et al., 2022). همچنین، مراجعه به وکیل و مراجع قانونی یا بیمارستان و پزشکی قانونی به عنوان اقدام‌های رسمی جهت ثبت شکایت و دریافت حمایت‌های حقوقی و پزشکی مطرح شده است (Hogan et al., 2024; Hester et al., 2015). با این حال، بسیاری از مردان قربانی به دلیل ترس از انگ‌زدن، قضاوت اجتماعی یا از دست دادن موقعیت شغلی، ترجیح می‌دهند سکوت کنند و خشونت را پنهان نگه دارند؛ این سکوت به ویژه زمانی دیده می‌شود که مردان احساس می‌کنند جامعه و نهادهای رسمی درک کافی از خشونت علیه آنان ندارند.

(Huntley et al., 2019; Bahrami et al., 2023). این یافته‌ها نشان می‌دهد که مردان قربانی، با وجود دسترسی به منابع مختلف، اغلب مجبور به اتخاذ راهبردهای غیررسمی و محافظه‌کارانه می‌شوند و انتخاب راهبرد مناسب، تحت تأثیر ترس، نگرانی از قضاوت و محدودیت‌های قانونی و اجتماعی قرار دارد.

جدول ۳- خلاصه‌ای از یافته‌ها

معانی فرموله شده	خوشه‌های مضمونی	مضامین اصلی	مضمون هسته
دیگری فراموش شده	بی‌عدالتی‌های همه جانبه علیه زنان، عدم رضایت از زندگی، احساس نابرابری سرمایه گذاری در زندگی، عدم فرصت خودشکوفایی زنان در سطوح مختلف، ازدواج اجباری و تحمیلی بر زنان. حسادت زنان به جنس مخالف و عقده گشایی.	بی عدالتی به مثابه بی‌انصافی	پیش نیازها و ملزومات
	کودکی‌های پر تنش مردان، ریشه‌های تاریخی همسران.	گذشته‌های پر نفوذ	
	کمبود و ابهام در داده‌ها، ناشناخته بودن خشونت خانگی برای ساختارهای کلان، ناشناخته بودن خشونت علیه مردان در نظام‌های خدماتی، کم اهمیت بودن گزارش‌های خشونت علیه مردان، عدم وجود قوانین خنثی از نظر جنسیت، رسمیت نداشتن خشونت علیه مردان توسط اطرافیان، درک ناکافی خشونت علیه مردان توسط مددکاران و نیروهای انتظامی، کمبود پناه‌گاه و مراکز مشاوره تخصصی برای مردان.	موانع نهادی و ساختاری	
	داشتن بیش از یک شریک عاطفی همزمان، حقانیت جنسی مردان.	عوامل شتاب دهنده	
	قائل شدن صفات و ویژگی‌های خاص برای مردان، ایدئولوژی‌های مردانه، کلیشه‌های جنسیتی.	بســــترهای فرهنگی	
	مصرف نوشیدنی‌های الکلی و مواد مخدر، مسائل سرمایه‌گذاری اقتصادی در آموزش متخصصین، پویایی و قدرت اقتصادی زنان، برخی محرکه‌های خشونت از جمله طلاق، اختلاف در حوزه رابطه زناشویی، دخالت‌های خانواده‌های زوجین، پیش بینی کننده‌های کلیدی مثل طلاق، سکونتگاه‌های غیر رسمی.	مسائل پیرامونی درون و برون خانواده	
	تحصیلات مردان و زنان	نقــــش تحصیلات	
	شوراندن بچه‌ها علیه پدران، نگرانی از قطع ارتباط با فرزندان، مجبور کردن مرد به پذیرش سقط جنین، خشونت پس از جدایی	ترس از جدایی و تداوم خشونت	
	از دست دادن موقعیت‌های شغلی، تحت شعاع قرار دادن عملکرد شغلی، ترس از افشا در محیط کار، عدم ارتقاء شغلی.	آسیب پذیری اقتصادی	آنچه در پی می‌آید
	به خطر افتادن سلامتی، کاهش اعتماد به نفس، آسیب‌های فیزیکی.	زخم‌های عمیق	

مضمون هسته	مضامین اصلی	خوشه‌های مضمونی	معانی فرموله شده
		کمتر از یک مرد	جان به لب شدن، ریشخند و تحقیر، واکنش دوستان، مردزدایی، ترس از قضاوت شدن و انگ خوردن، عدم گزارش ناشی از قضاوت شدن
	راهبردهای مقابله‌ای و بقا	راهبردهای مقابله‌ای و اتخاذ شده	استفاده از موتورهای جست‌وجو، مراجعه به وکیل و مراجع قانونی، مراجعه به بیمارستان و پزشکی قانونی، سکوت مردانه.

۵. بحث

مطالعه حاضر با هدف کاوش در عوامل زمینه‌ساز، پیامدها و راهبردهای مقابله‌ای خشونت خانگی علیه مردان، به فراتلخیص ۲۲ پژوهش داخلی و خارجی پرداخته است. یافته‌های این مطالعه مروری نظام‌مند نشان داد که خشونت علیه مردان پدیده‌ای چندوجهی، پیچیده و دارای ریشه‌های عمیق در لایه‌های مختلف فردی، خانوادگی، اجتماعی، فرهنگی و ساختاری است. اگر چه لازم به توجه است که خشونت خانگی علیه زنان همچنان آمار بالایی را به خود اختصاص می‌دهد، اما داده‌ها نشان می‌دهند که در سال‌های اخیر، تجربه خشونت خانگی توسط مردان نیز روندی افزایشی داشته است. این مسئله، زمینه‌ها و پیامدهای اجتماعی گسترده‌ای دارد که خود این امر مستلزم عوامل زمینه‌ای دیگر است که هدف این پژوهش اساساً شناسایی عوامل زمینه‌ساز خشونت خانگی و پیامدها و راهبردهای مقابله‌ای است که مردان در برابر آن اتخاذ می‌کنند. این مهم می‌تواند به درک این پدیده نوظهور کمک کند.

پدیده‌های نوظهور و کمتر شناخته شده هم می‌توانند موضوع مورد مطالعه جامعه‌شناسی و مسائل اجتماعی باشد زیرا جامعه‌شناسی باید دارای رویکردی پیشرو و آینده‌نگر باشد؛ به این معنا که صرفاً به تحلیل مسائل اجتماعی شناخته‌شده مانند اعتیاد، طلاق، مهاجرت، فحشا و آلودگی محیط‌زیست بسنده نکند، بلکه به بررسی پدیده‌ها و روندهایی نیز بپردازد که هنوز در نگاه عامه مردم به عنوان مسئله اجتماعی درک نمی‌شوند اما می‌توانند در آینده به چالش‌های اجتماعی تبدیل شوند. چنین نگرشی، جامعه‌شناسی را به علمی پویا و راهبردی بدل می‌کند که نقش مؤثری در شناخت، پیش‌بینی و مدیریت تحولات اجتماعی ایفا می‌نماید.

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که خشونت خانگی علیه مردان ریشه در مجموعه‌ای از عوامل فردی، بین فردی، اجتماعی و فرهنگی دارد که در تعامل با یکدیگر عمل می‌کنند. یکی از مهم‌ترین عوامل زمینه‌ساز، نابرابری‌های ساختاری و جنسیتی است. زمانی که زنان با نابرابری‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در سطح جامعه مواجه می‌شوند و فرصت‌های خودشکوفایی آنان

محدود می‌گردد، این تنش‌ها در محیط خانه بازتولید شده و به صورت رفتارهای خشونت‌آمیز علیه همسران بروز می‌کند. احساس بی‌عدالتی، نارضایتی از زندگی و ادراک نابرابری در سرمایه‌گذاری عاطفی و اقتصادی، از جمله عواملی هستند که در پژوهش‌های داخلی مانند حسینی و همکاران (۱۴۰۰) و مختاری و نوریان نجف‌آبادی (۱۴۰۰) به عنوان پیش‌بین‌کننده‌های خشونت علیه مردان شناسایی شده‌اند. این یافته در چارچوب نظریه قدرت و کنترل قابل تبیین است که بر اساس آن، خشونت ابزاری برای حفظ یا بازپس‌گیری سلطه در روابط نابرابر قدرت محسوب می‌شود. عامل مهم دیگر، تجربیات دوران کودکی و نقش یادگیری اجتماعی است. پژوهش‌های قاضی‌زاده و همکاران (۱۳۹۶)، دانش و همکاران (۱۴۰۱) نشان می‌دهند که مردانی که در کودکی شاهد خشونت والدین خود بوده‌اند، احتمال بیشتری دارد که در زندگی زناشویی قربانی خشونت شوند. این یافته با نظریه یادگیری اجتماعی بندورا همخوانی دارد که خشونت را رفتاری آموخته‌شده از طریق مشاهده و تقلید در خانواده می‌داند. پژوهش‌های بین‌المللی مانند رینگوالد و همکاران^۱ (۲۰۲۳) نیز به این چرخه بین‌نسلی اشاره کرده‌اند.

در سطح فرهنگی، کلیشه‌های جنسیتی و باورهای سنتی درباره مردانگی، مردان را به عنوان عامل خشونت و نه قربانی بازنمایی می‌کند و تجربه خشونت آنان را نامرئی می‌سازد. نظریه انتقادی مردانگی کانل این وضعیت را تبیین می‌کند و نشان می‌دهد هنجارهای مردسالارانه، مردانی را که با الگوی مردانگی مسلط همخوانی ندارند، در معرض طرد قرار می‌دهد. موانع ساختاری و نهادی از دیگر عوامل زمینه‌ساز هستند. نبود داده‌های کافی، کم‌اهمیت‌انگاری گزارش‌های خشونت، فقدان قوانین حمایتی، کمبود مراکز مشاوره تخصصی و درک ناکافی مددکاران و نیروهای انتظامی، خشونت علیه مردان را در سطح ساختاری بازتولید می‌کنند. پژوهش‌های هانتلی و همکاران^۲ (۲۰۱۹) و گارو و همکاران^۳ (۲۰۲۴) به این موانع اشاره کرده‌اند.

یافته‌های این مطالعه همچنین نشان داد که خشونت خانگی علیه مردان پیامدهای گسترده در سطوح فردی، خانوادگی و شغلی و اجتماعی به دنبال دارد. این پیامدها را در سطوح مختلفی خود را نشان می‌دهند در سطح فردی و روانی، مطالعات متعدد از جمله دانش و همکاران (۱۴۰۱) هانتلی و همکاران (۲۰۱۹) و دشیپانده^۴ (۲۰۱۹) نشان می‌دهند که مردان قربانی خشونت خانگی با آسیب‌های جسمی از جمله کبودی، خراش، مشکلات سلامتی مزمن و روانی از جمله اضطراب، افسردگی،

1 Ringwald et al

2 Huntley et al

3 Garro et al

4 Dshpande

کاهش اعتماد به نفس، اختلال استرس پس از سانحه مواجه می‌شوند. پژوهش قاضی زاده و همکاران (۱۳۹۶) نیز به این پیامدهای روانی اشاره کرده است. آنچه در این میان حائز اهمیت است، ماهیت اغلب غیرمستقیم و روانی خشونت علیه مردان است که شناسایی و اثبات آن را با چالش مواجه می‌سازد. احساس شرم، خجالت و تحقیر نیز از پیامدهای عاطفی مهمی هستند که در پژوهش‌های بهرامی و همکاران (۱۴۰۲) به آن‌ها اشاره شده است.

در سطح شغلی و اقتصادی، خشونت خانگی امنیت شغلی مردان را تهدید می‌کند. ترس از افشای خشونت در محیط کار، کاهش عملکرد شغلی، از دست دادن فرصت‌های ارتقاء و حتی اخراج، از پیامدهایی هستند که مردان قربانی با آن مواجه می‌شوند. پژوهش کاظمی‌اصل و همکاران (۱۴۰۴) در این زمینه قابل توجه است. در سطح اجتماعی، مردان قربانی با قضاوت‌های شدیدی از سوی اطرافیان روبه‌رو می‌شوند. ریشخند، تحقیر، تمسخر و آنچه مردزدایی یا حمله به هویت مردانه نامیده می‌شود، واکنش‌های رایجی هستند که قربانی را در معرض شرم و انزوا قرار می‌دهند و مانع از گزارش‌دهی می‌شوند. نظریه برچسب‌زنی که توسط بکر مطرح شده، این وضعیت را به خوبی تبیین می‌کند. بر اساس این نظریه، نهادهای رسمی و گفتمان‌های مسلط تعیین می‌کنند چه کسی شایستگی نقش قربانی را دارد. مردان قربانی به دلیل تعارض با تصویر کلیشه‌ای قربانی منفعل و نیازمند حمایت، برچسب نامشروع خورده و از دایره مشروعیت اجتماعی خارج می‌شوند. این طرد نمادین، خشونت علیه آنان را نامرئی ساخته و سکوتشان را بازتولید می‌کند.

یافته‌ها همچنین نشان داد که مردان در مواجهه با خشونت خانگی راهبردهایی را اتخاذ می‌کنند. راهبردهای فعال شامل اقداماتی مانند جست‌وجوی اطلاعات و راهکارهای مقابله از طریق موتورهای جست‌وجو و منابع آنلاین مراجعه به وکیل و مراجع قانونی برای ثبت شکایت هوستر و همکاران^۱ (۲۰۱۵)، هوگان و همکاران^۲ (۲۰۲۴) و مراجعه به بیمارستان و پزشکی قانونی برای دریافت خدمات پزشکی و ثبت شواهد خشونت است. این راهبردها نشان‌دهنده تلاش قربانیان برای استفاده از مکانیسم‌های رسمی و قانونی به منظور احقاق حق و دریافت حمایت است. در مقابل، راهبردهای انفعالی عمدتاً شامل سکوت، پنهان‌سازی و تحمل خشونت است. پژوهش‌های هانتلی و همکاران (۲۰۱۹)، بهرامی و همکاران (۱۴۰۲) و مختاری و نوریان نجف‌آبادی (۱۴۰۰) نشان می‌دهند که بسیاری از مردان قربانی به دلیل ترس از قضاوت اجتماعی، انگ‌خوردن، از دست دادن شأن اجتماعی، یا نگرانی از پیامدهای افشاگری مانند از دست دادن حضانت فرزندان، ترجیح می‌دهند سکوت کنند و

1 Hester

2 Hogan

خشونت را پنهان نگه دارند. این سکوت به‌ویژه زمانی تشدید می‌شود که مردان احساس می‌کنند جامعه و نهادهای رسمی درک کافی از خشونت علیه آنان ندارند. این تناقض در راهبردها، تلاش برای استفاده از مکانیسم‌های رسمی از یک سو و مقاومت در برابر افشاگری از سوی دیگر را می‌توان با نظریه تبادل اجتماعی تبیین کرد. بر اساس این نظریه، روابط اجتماعی نوعی تعامل هزینه و فایده است که افراد در آن به دنبال بیشترین سود و کمترین زیان هستند. در بستر خشونت خانگی، مردان قربانی میان هزینه‌های اجتماعی افشاگری از جمله از دست دادن شأن اجتماعی، برچسب ضعف، تمسخر عمومی، قضاوت‌های کشنده و فایده احتمالی دریافت حمایت، دست به محاسبه می‌زنند. غالباً به دلیل سنگینی هزینه‌های اجتماعی و نبود تضمین کافی برای دریافت حمایت مؤثر، ترازو به نفع سکوت و پنهان‌سازی سنگینی می‌کند.

۶. نتیجه‌گیری

آنچه یافته‌های این پژوهش را در سطوح مختلف به هم پیوند می‌دهد، مضمون هسته "دیگری فراموش شده" است. این مفهوم بر وضعیت مردان قربانی خشونت خانگی دلالت دارد که در گفتمان مسلط دانشگاهی، سیاست‌گذاری‌های حمایتی و ادراک عمومی، به عنوان دیگری در برابر خود مسلط که زنان به عنوان قربانیان اصلی خشونت خانگی هستند بازنمایی شده و به تدریج از کانون توجه حذف شده‌اند. فراموش‌شدگی این گروه، نه صرفاً به معنای نادیده‌انگاری آماری، بلکه بیانگر نوعی طرد نمادین و ساختاری است. مردان قربانی، به دلیل تعارض با هنجارهای مردانگی مسلط، از مشروعیت اجتماعی برای برخورداری از نقش قربانی محروم می‌مانند. این طرد نمادین در تمامی سطوح خود را نشان می‌دهد: در سطح فرهنگی کلیشه‌های جنسیتی، در سطح نهادی فقدان قوانین حمایتی و تخصصی و در سطح تعاملات روزمره ریشخند، تحقیر و قضاوت‌های کشنده است. در مجموع، پژوهش حاضر با فراتر رفتن از نگاه تک‌بعدی به خشونت خانگی و به رسمیت شناختن مردان به عنوان قربانیانی که در سایه غفلت نظری و ساختاری قرار گرفته‌اند، گامی در جهت تکمیل نقشه مسائل اجتماعی معاصر ایران برداشته است. یافته‌ها آشکار ساخت که خشونت علیه مردان نه یک استثنای نادر، بلکه پدیده‌ای نظام‌مند و برخاسته از بسترهای اجتماعی، فرهنگی و نهادی است که به دلیل تقابل با کلیشه‌های جنسیتی غالب، از چشم‌ها پنهان مانده است. این مطالعه نشان داد که نادیده‌انگاری این پدیده نه تنها به افزایش آسیب‌های فردی و خانوادگی دامن می‌زند، بلکه پیامدهای گسترده‌تری چون تضعیف سرمایه‌های روانی و اجتماعی، کاهش بهره‌وری شغلی و بازتولید نابرابری در نظام عدالت و حمایت اجتماعی را به دنبال دارد. بنابراین، ضرورت بازتعریف مسئله خشونت

خانگی در گفتمان عمومی و سیاست‌گذاری اجتماعی، مبتنی بر رویکردی جنسیت‌زدا و فراگیر، اجتناب‌ناپذیر است. تنها در سایه چنین بازنگری بنیادینی است که می‌توان از شکل‌گیری بحران‌های پنهان اجتماعی پیشگیری کرد و زمینه‌ساز جامعه‌ای شد که در آن کرامت انسانی، فارغ از جنسیت، اصل محوری حمایت‌های قانونی و فرهنگی قرار گیرد.

۷. پیشنهادها

بر اساس یافته‌های این پژوهش، چندین پیشنهاد عملیاتی و مشخص در سطوح مختلف قابل ارائه است: در سطح سیاست‌گذاری، بازنگری در قوانین حمایت از قربانیان خشونت خانگی به گونه‌ای که تعریف قربانی خنثی از نظر جنسیت باشد و مردان نیز بدون نیاز به اثبات تحقیر یا صدمه فیزیکی شدید، بتوانند از حمایت‌های قانونی مانند دستور حفاظت و مشاوره رایگان بهره‌مند شوند؛ همچنین الزام مراکز مشاوره پیش از ازدواج سازمان بهزیستی و دفاتر ثبت ازدواج به استفاده از یک پرسشنامه استاندارد سنجش خشونت خانگی برای هر دو جنس و گنجاندن حداقل دو جلسه مشاوره تخصصی با موضوع و محوریت خشونت، در سطح نهادی طراحی و اجرای برنامه آموزش اجباری برای مددکاران اجتماعی، روانشناسان شاغل در مراکز مشاوره خانواده، نیروی انتظامی و کارشناسان پزشکی قانونی با محتوای نشانه‌های خشونت علیه مردان، نحوه مصاحبه با قربانیان مرد و پرهیز از اعمال کلیشه‌های جنسیتی؛ همچنین تاسیس خط تلفن کمک رسانی ویژه مردان قربانی خشونت خانگی و حداقل یک پناهگاه یا مرکز اسکان موقت در هر استان برای مردانی که به دلیل خشونت خانگی ناچار به ترک منزل شده‌اند. در سطح فرهنگی تولید و پخش مجموعه‌ای از مستندهایی با همکاری صداوسیما و سازمان بهزیستی که روایت‌های واقعی از مردان خشونت خانگی را بدون داغ ننگ و تحقیر به تصویر بکشد، طراحی کمپین‌های آگاهی بخشی در فضای مجازی و شهری با شعارهای نظیر خشونت خانگی جنسیت نمی‌شناسد و گنجاندن آموزش مهارت‌های ارتباطی بدون خشونت و برابری جنسیتی در محتواهای آموزشی و کارگاه‌های پیشگیری از خشونت خانگی در دانشگاه‌ها. در سطح پژوهش و داده‌پایش نیز الزام مراکز آماری مانند مرکز آمار ایران و سازمان بهزیستی به ثبت و تفکیک داده‌های خشونت خانگی بر اساس جنسیت قربانی و انتشار سالانه گزارش وضعیت خشونت علیه مردان، همراه با حمایت از پژوهش‌هایی میدانی و کیفی در مورد راهبردهای مقابله‌ای مردان قربانی در شهرها و روستاها از دیگر پیشنهادهای قابل پیگیری این مطالعه است.

۹. تعارض منافع

مطالعه حاضر بر اساس اظهار نظر نویسندگان تعارض منافع ندارد.

References

- Abrahams, N., Jewkes, R., Hoffman, M., & Laubsher, R. (2004). Sexual violence against intimate partners in Cape Town: prevalence and risk factors reported by men. *Bulletin of the world health organization*, 82(5), 330-337. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15298223/>
- Ahmad, R., Nawaz, M. R., Ishaq, M. I., Khan, M. M., & Ashraf, H. A. (2023). Social exchange theory: Systematic review and future directions. *Frontiers in psychology*, 13, 1015921. doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1015921
- Bahrami, V., Salimi, S., & Ebrahimvand, F. (2024). Domestic violence against men (Case study: The Flakei marginal area of Khorramabad City). *Research of Deviance and Social Problems*, 3(7), 31–52. (in Persian) doi: [20.1001.1.3060821.1402.3.7.3.2](https://doi.org/20.1001.1.3060821.1402.3.7.3.2)
- Banifatemeh, H. , Abbaszadeh, M. , Alizadeh Aghdam, M. B. and Mohammadpour, N. (2019). Semantic reconstruction of the violence against women as a deterrent factor of development and its implications. *Journal of Economic & Developmental Sociology*, 8(1), 31-52. (in Persian) doi: [20.1001.1.23224371.1398.8.1.2.8](https://doi.org/20.1001.1.23224371.1398.8.1.2.8)
- Cover, R. (2014). Sexual ethics, masculinity and mutual vulnerability: Judith Butler's contribution to an ethics of non-violence. *Australian Feminist Studies*, 29(82), 435-451. doi.org/10.1080/08164649.2014.967741
- Danesh, P., Zahedi Mazandarani, M. J., & Khoshsima, N. (2023). Sociological explanation of women's violence against men. *Research of Deviance and Social Problems*, 2(5), 1–30. (in Persian) doi: [20.1001.1.3060821.1401.2.5.5.3](https://doi.org/20.1001.1.3060821.1401.2.5.5.3)
- Deshpande, S. (2019). Sociocultural and legal aspects of violence against men. *Journal of Psychosexual Health*, 1(3-4), 246-249. doi: [10.1177/2631831819894176](https://doi.org/10.1177/2631831819894176)
- Dowling, C., Morgan, A., Hulme, S., Manning, M., & Wong, G. (2018). *Protection orders for domestic violence: A systematic review (No. 551; Trends & issues in crime and criminal justice)*. Australian Institute of Criminology. doi.org/10.52922/ti116237

- Farasatkah, M. (2024). *Qualitative Research Methods in the Social Sciences with Emphasis on Grounded Theory*. Tehran: Agah Publications. (in Persian)
- Farrokhi Mehr, F. (2023). *Discovering and Understanding the Reasons for Women's Violence Against Men in Yazd*. Master's Thesis. Yazd: University of Yazd, Faculty of Social Sciences. (in Persian)
- Garro, M., Bonfanti, R. C., Argento, A., & Ruggieri, S. (2024). Violence Against Men and Its Effects Within the Workplace: A Literature Review. *Social Sciences*, 13(12), 636. doi.org/10.3390/socsci13120636
- Ghazizadeh, H., Zaharakar, K., Kiamanesh, A., & Mohsenzadeh, F. (2018). Conceptual model of underlying factors in women's domestic violence against men. *Iranian Journal of Psychiatric Nursing*, 6(4), 35–48. (in Persian) <http://ijpn.ir/article-1-983-fa.html>
- Gottzén, L., Bjørnholt, M., & Boonzaier, F. (2020). What has masculinity to do with intimate partner violence? In *Men, masculinities and intimate partner violence* (pp. 1-15). Routledge. doi: [10.4324/9780429280054-1](https://doi.org/10.4324/9780429280054-1)
- Hester, M., Ferrari, G., Jones, S. K., Williamson, E., Bacchus, L. J., Peters, T. J., & Feder, G. (2015). Occurrence and impact of negative behaviour, including domestic violence and abuse, in men attending UK primary care health clinics: a cross-sectional survey. *BMJ open*, 5(5), e007141.
- Hine, B., Wallace, S., & Bates, E. A. (2022). Understanding the profile and needs of abused men: Exploring call data from a male domestic violence charity in the United Kingdom. *Journal of interpersonal violence*, 37(17-18), NP16992-NP17022. doi: [10.1177/08862605211028014](https://doi.org/10.1177/08862605211028014)
- Hines, D. A., & Douglas, E. M. (2011). Symptoms of posttraumatic stress disorder in men who sustain intimate partner violence: A study of helpseeking and community samples. *Psychology of men & masculinity*, 12(2), 112. doi: [10.1037/a0022983](https://doi.org/10.1037/a0022983)
- Hogan, K. F., Clarke, V., & Ward, T. (2024). The impact of masculine ideologies on heterosexual men's experiences of intimate partner violence: A qualitative exploration. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 33(1), 123-142. doi.org/10.1080/10926771.2022.2061881
- Hosseini, A. , Majdi, A. A. and Khalighi, Z. (2021). Sociological explanation of domestic violence against men by women in Mashhad. *Journal of Social Work Research*, 8(28), 201-226. (in Persian) doi.org/10.22054/rjsw.2022.66305.562

- Huntley, A. L., Potter, L., Williamson, E., Malpass, A., Szilassy, E., & Feder, G. (2019). Help-seeking by male victims of domestic violence and abuse (DVA): a systematic review and qualitative evidence synthesis. *BMJ open*, 9(6), e021960. doi.org/10.1136/bmjopen-2018-021960
- Kazemi Asl, Z., Rahmanian, F., Rastegari, Z., & Ghaemi, S. Z. (2025). Domestic Violence Against Men and Its Effect on Marital Satisfaction During the Covid-19 Pandemic in Iran. *American Journal of Men's Health*, 19(2), 15579883251322956. doi: [10.1177/15579883251322956](https://doi.org/10.1177/15579883251322956)
- Khoshsima, N. (2020). A Sociological Explanation of Women's Violence Against Men. Master's Thesis. Tehran: Payame Noor University, Tehran West Unit. (in Persian)
- Kolbe, V., & Büttner, A. (2020). Domestic violence against men—prevalence and risk factors. *Deutsches Ärzteblatt International*, 117(31-32), 534. doi: [10.3238/arztebl.2020.0534](https://doi.org/10.3238/arztebl.2020.0534)
- Kumar, A. (2012). Domestic violence against men in India: A perspective. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 22(3), 290-296. doi.org/10.1080/10911359.2012.655988
- Lysova, A., & Dim, E. E. (2025). "I Thought About Killing Myself, but a Part of Me Insisted on Getting Help": Coping Experiences of Male Survivors of Intimate Partner Violence. *Journal of Family Violence*, 1-12. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10896-025-00847-8>
- Mas'udah, S. (2024). Male victims of domestic violence among professional families: Shackled in masculinity Laki-laki korban kekerasan dalam rumah tangga di kalangan keluarga profesional: Terbelenggu dalam maskulinitas. *Jurnal Sosiologi Dialektika Vol*, 19(1), 66-76. doi.org/10.20473/jsd.v19i1.2024.66-76
- McLeod, D. A., & Ozturk, B. (2024). Domestic & relational violence. In *Handbook of forensic social work: theory, policy, and fields of practice* (pp. 399-418). Oxford University Press, New York (NY). doi: [10.1093/oso/9780197694732.003.0024](https://doi.org/10.1093/oso/9780197694732.003.0024)
- Mokhtari, M. and Norian, M. (2021). Sociological explanation of men's violence against wives. *Journal of Social Work Research*, 8(29), 175-211. (in Persian) doi.org/10.22054/rjsw.2022.61122.496
- Momtaz, F. (1999). *Social Deviance: Theories and Perspectives*. Tehran: Enteshar Joint Stock Company Publications. (in Persian)

- Mshweshwe, L. (2020). *Understanding domestic violence: masculinity, culture, traditions*. *Heliyon*, 6 (10), e05334. doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e05334
- Navabakhsh, M., & Karimi, F. (2009). An analysis of the concept of power in Michel Foucault's theories. *Political Studies*, 1(3), 49–64. (in Persian)
- Odemba, E. A., Frongillo, E. A., & Weiser, S. D. (2025). Prevalence and predictors of intimate partner violence against men in Kisumu slums, Kenya. *BMC Public Health*, 25(1), 2092. doi: [10.21203/rs.3.rs-3489793/v1](https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-3489793/v1)
- Peterson, C., Kearns, M. C., McIntosh, W. L., Estefan, L. F., Nicolaidis, C., McCollister, K. E., ... & Florence, C. (2018). Lifetime economic burden of intimate partner violence among US adults. *American journal of preventive medicine*, 55(4), 433-444. doi: [10.1016/j.amepre.2018.04.049](https://doi.org/10.1016/j.amepre.2018.04.049)
- Pilvari, A. and Hajilou, F. (2023). Meta-summary studies of successful aging in the Middle East. *Journal of Social Work Research*, 10(38), 45-83. (in Persian) doi.org/10.22054/rjsw.2024.75522.709
- Ribeiro, D. M., Cardoso, M., da Silva, F. Q., & França, C. (2014, September). Using qualitative meta summary to synthesize empirical findings in literature reviews. In *Proceedings of the 8th ACM/IEEE International Symposium on Empirical Software Engineering and Measurement* (pp. 1-4). doi: [10.1145/2652524.2652562](https://doi.org/10.1145/2652524.2652562)
- Ringwald, B., Tolhurst, R., Taegtmeier, M., Digolo, L., Gichuna, G., Gaitho, M. M., ... & Giorgi, E. (2023). Intra-urban variation of intimate partner violence against women and men in Kenya: evidence from the 2014 Kenya Demographic and Health Survey. *Journal of interpersonal violence*, 38(5-6), 5111-5138. doi: [10.1177/08862605221120893](https://doi.org/10.1177/08862605221120893)
- Sabri, F., Barzegar Bafrooei, K., & Hassani, H. (2025). The role of childhood emotional maltreatment in adult aggression with the mediating role of emotion regulation among students of Yazd University. *Toloo-e Behdasht*, 23(6), 33–48. (in Persian) doi: [10.18502/tbj.v23i6.18191](https://doi.org/10.18502/tbj.v23i6.18191)
- Sadeqi Fasai, S. and Erfanmanesh, I. (2015). Methodological Principles of Documentary Research in Social Sciences; Case of Study: Impacts of Modernization on Iranian Family. *Strategy for Culture*, 8(29), 61-91. (in Persian)
- Salimi, M., & Chitsaz, M. A. (2021). Identifying factors affecting domestic violence against men. *Sociological Research*, 5(4), 51. (in Persian)

- Salimi, M., Chitsaz, M. A., & Amin Jafari, B. (2021). Applying the structural–interpretive approach to design a model of factors affecting domestic violence against men in urban communities (Case study: Men in Zanjan City). *Urban Sociological Studies (Urban Studies)*, 10(37), 121–160. (in Persian)
- Setoudeh, H. (2021). *Social Pathology*. Tehran: Avaye Noor Publications. (in Persian)
- Su, Z., McDonnell, D., Cheshmehzangi, A., Ahmad, J., Chen, H., Šegalo, S., & Cai, Y. (2022). What “family affair?” Domestic violence awareness in China. *Frontiers in public health*, 10, 795841.
doi.org/10.3389/fpubh.2022.795841
- Venäläinen, S. (2023). Gendering and degendering: The problem of men’s victimization in intimate partner relations in social and crisis workers’ talk. *Social Problems*, 70(1), 38-54. doi.org/10.1093/socpro/spab029
- Wahhab, H. S. A., Almudhafar, S. M., Alalaq, A. S., & Almayahi, B. A. (2023). Social environment and its effects on domestic violence. *Revista de Gestao Social e Ambiental*, 17(7), 1-14. doi.org/10.24857/rgsa.v17n7-006
- Walfield, S. M., McCormack, P. D., & Clarke, K. (2024). Male victims of sexual violence and factors associated with reporting to law enforcement in the United States. *The Journal of Men’s Studies*, 32(3), 577-594.
doi.org/10.1177/10608265241249937